

Трансформація навчальної мотивації студентів на різних етапах навчання у ВНЗ

Порада Т. М.

*магістрантка кафедри психології ННП,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: PoradaTM@krok.edu.ua*

Петрунько О. В.

*доктор психологічних наук,
старший науковий співробітник, професор кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: OlgaPV@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9023-5265*

Багаторічні спостереження за студентами, які вступають до вищих навчальних закладів, показують, що в кожного з них є своя причина і свої мотиви вибору тої чи тої спеціальності, і це, відповідно, становить основу навчальної мотивації студентів на початковому етапі навчання, зокрема на першому-другому курсах. Проте ця початкова мотивація не завжди залишається сталою впродовж усього періоду навчання у виші. І це спричинене низкою обставин. По-перше, не всі студенти, обираючи професію та приступаючи до навчання у вищому навчальному закладі, чітко розуміють сенс і сутність обраної професійної діяльності. І розпочавши навчання (власне розпочавши свій шлях до професіоналізації) вони починають усвідомлювати справжню цінність обраної професії особисто для себе. У результаті частина з них утверджується в своєму професійному виборі, частина-розчаровується в здійсненому виборі, а частина визначається з цим питанням аж по завершенню навчання або й вже розпочавши свою професійну діяльність. Від цього залежить зміцнення первинної навчальної мотивації чи її докорінна трансформація. По-друге, обираючи професію і вступаючи до вишу, більшість студентів не уявляє, як організований навчальний процес у виші, з якими вимогами і з яким типом інформації їм доведеться зіштовхнутись тощо, і значна кількість з них буває розчарованою усім цим. Навіть найсвідоміші і найумотивованіші до навчання студенти переживають у зв'язку з цим непростий адаптаційний період і не до кінця розуміють усіх вимог і складностей, які постали перед ними. І це також є серйозним випробовування навчальної мотивації студентів на міцність. По-третє, у студентів неоднаково сформовані смисложиттєві орієнтації, уявлення щодо кінцевої мети та перспектив власного життя, картина майбутнього, уявлення про те, як і в ім'я чого буде застосовано набуті ним компетентності (знання, уміння, навички), що, відповідно, також впливає на якість навчальної мотивації [1].

Успішне освоєння професії і фахових компетентностей можливе тоді, коли вибір професії спонукається мотивами, які мають зв'язок зі значущими ціннісними орієнтаціями та установками особистості, чим пояснюється необхідність формування внутрішньої мотивації професійного вибору і, відповідно, орієнтованої на це навчальної мотивації [2]. У зв'язку з цим постають питання:

- як сформувані оптимальну навчальну мотивацію в студентів, які від самого початку не були впевнені у виборі напрямку професійної діяльності, а отже й не мають належної мотивації до навчання;
- як підтримувати ефективну навчальну мотивацію в студентів, які обрали

професію помилково, не за покликом серця, а з інших причин-під впливом батьків, через зручну локацію вишу, під впливом друзів тощо (ухвалити свій вибір, скажімо, через прибутковість професії чи через «вписування обраної професії в картину свого майбутнього, чи, навпаки, скасувати його, змінити попередні наміри і обрати іншу спеціальність»);

• як трансформувати неоптимальну навчальну мотивацію студентів, спрямовану на набуття професійних компетентностей впродовж навчання у виші [1; 2].

Навчальна мотивація є внутрішньо психологічним феноменом, якість і зміни якого сполучені з ціннісною сферою особистості та змінами, що в цій відбуваються. Розвиток внутрішньої мотивації-складний багатовекторний творчий процес, успішність якого залежить від ряду феноменів, що цей процес супроводжують:

- феномен кореляції між творчістю і обдарованістю та розвитком внутрішньої мотивації;
- феномен мотиваційного зараження;
- феномен змін у значимому оточенні, латентний період у розвитку внутрішньої мотивації;
- феномен діяльнісно-моральних зсувів;
- феномен гармонізації ціннісно-мотиваційної сфери;
- феномен зростання ціннісної складності ціннісно-мотиваційної сфери [2; 3].

Висновок. Отже вибір професії пов'язаний з внутрішньою мотивацією вибору. Тому розвиток оптимальної навчальної мотивації (тобто мотивації, спрямованої на набуття професії) полягає в переведенні зовнішньої мотивації на внутрішній рівень (рівень внутрішньої мотивації), який тісно корелює з системою цінностей студента та його смисложиттєвими орієнтаціями. Внутрішня мотивація, заснована на особистих цінностях, гарантує успішність навчання на всіх етапах та набуття необхідних знань і навичок для майбутнього застосування їх у своїй подальшій професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Петрунько О. В. Особливості ставлення до навчання студентів сучасного українського вишу. *Освіта та наука: трансформація, відповідальність, академічна свобода* : Матеріали наукової конференції (5 березня 2021 р.). Київ. 2021. С.78-80. Режим доступу: <https://monograph.krok.edu.ua/books/catalog/view/8/41/175-1>
2. В. О. Климчук, В. В. Горбунова. *Внутрішня мотивація учбової діяльності молоді: теорія, методика, програма розвитку*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка. 2014. 110 с.
3. Музика О. Л. *Криза творчої особистості: суб'єктно-ціннісний підхід до типології*. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 2001. С. 63-72.